

Jugów, 11 kwietnia 2023 r.

dr hab. inż. Marek Zbigniew Kulisz
Wydział Nauk Społecznych
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Nysie

RECENZJA

osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego

Pani dr Pauliny POLKO

**ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie**

1. Podstawa formalno-prawna recenzji

Niniejsza recenzja została sporządzona na podstawie uchwały Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej nr 11/2022/2023 z dnia 13 lutego 2023 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dla dr Pauliny Polko w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Postępowanie spełnia wymogi ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574, 583,655, 682, 807, 1010, 1079, 1117, 1459, 2185, 2306, z 2023 r. poz. 212.).

W myśl zapisów art. 219 ww. ustawy poniższa recenzja zawiera: charakterystykę sylwetki naukowej Habilitantki, ocenę osiągnięcia naukowego wymienionego w art. 219 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, a także ocenę pozostałego dorobku naukowego oraz aktywności naukowej Habilitantki realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej i wniosek końcowy.

2. Charakterystyka sylwetki naukowej Habilitantki

W 2002 roku na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Habilitantka ukończyła studia II stopnia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. W 2010 roku obroniła pracę doktorską i decyzją Rady Instytutu Studiów Politycznych PAN uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce.

Dla rozwoju obszaru zainteresowania Habilitantki istotny jest fakt podjęcia pracy w 2006 r. w Kancelarii Prezydenta RP, a następnie w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, gdzie pracowała do 2012 r. W tym okresie oprócz typowych analiz strategicznych dotyczących bezpieczeństwa narodowego pełniła również funkcję m.in. Zastępcy Redaktora Naczelnego wydawanego przez BBN kwartalnika „Bezpieczeństwo Narodowe”.

W 2006 r., ukończyła w Izraelu kurs „National Security” prowadzony przez Galilee College we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Izraela.

Ten okres pracy zawodowej ukierunkował zainteresowania naukowe Habilitantki na styku stosunków międzynarodowych, nauk o polityce i administracji oraz nauk o bezpieczeństwie. Ostatecznie realizowane analizy strategiczne dotyczące dyskursu politycznego dotyczącego organizacji systemu bezpieczeństwa, czy przeciwdziałania takim zagrożeniom jak terroryzm lub nielegalne migracje, ukierunkowały zainteresowania Habilitantki głównie w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

Od 11 lat Pani dr Paulina Polko swoje zainteresowania badawcze realizuje pracując w katedrze Nauk o Bezpieczeństwie na Wydziale Nauk Stosowanych Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej.

Reasumując powyższe pragnę podkreślić, że doświadczenie zawodowe związane z pracą na stanowiskach administracyjnych zwłaszcza w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego oraz na stanowiskach naukowo-dydaktycznych umożliwiło Pani dr Paulinie Polko skoncentrowanie wysiłku w zakresie planowania i realizacji procesu badawczego w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa narodowego.

3. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitantki

Jako główne osiągnięcie naukowe Habilitantka wskazała monografię pt. „Bezpieczeństwo w dyskursie politycznym RP (1989-2020)”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2022, ss. 429. Recenzje wydawnicze monografii sporządzili: prof. dr hab. Artur Gruszczak oraz prof. dr hab. Ryszard Jakubczak.

Treść monografii została zawarta w układzie: wstęp, część I – cztery rozdziały, część II – dwa rozdziały, część III – dwa rozdziały, część IV – 4 rozdziały oraz zakończenie. Całość kończy obszerny wykaz bibliograficzny oraz zestawienie wykresów, map, rysunków i tabel.

Monografia naukowa powstaje jako dzieło oparte na dogłębnie przemyślanych założeniach metodologicznych od zarysu przedmiotu badań, przez cel, problem i hipotezę badawczą, po wskazanie metod badawczych niezbędnych do weryfikacji tych założeń. Przedmiotowa monografia nie zawiera odrębnego rozdziału metodologicznego. Tu jednak

należy zaznaczyć, że dla poprawności konstrukcji dzieła naukowego, wcale nie jest to konieczne, bowiem koncepcja metodologiczna dzieła naukowego może być zawarta w rozbudowanym wstępie i mieć swoje przełożenie w całości dzieła.

W opiniowanej monografii, wstęp zatytułowany został „Bezpieczeństwo jako kategoria budująca dyskurs polityczny”. Ta część dzieła opracowana została na 8 stronach. Odnaleźć tu można wnikliwe wprowadzenie w problematykę bezpieczeństwa oraz związanym z tym dyskursem politycznym. Trudno nie zgodzić się z tezą Autorki, że współcześnie bezpieczeństwo jest kategorią determinującą politykę państwa, jako złożonej organizacji społeczno-gospodarczo-politycznej. Z kolei efekty (skutki) tej polityki oceniane są przez społeczeństwo w kontekście stawianych oczekiwań (s. 7). Tu wyłania się pewien dualizm. Władza wykonawcza dąży przede wszystkim do eliminacji zagrożeń dla państwa jako całości, spychając na dalszy plan realizację potrzeb w zakresie rozwoju tak jednostki, jak i większych grup społecznych. Tymczasem takie klasyczne podejście do polityki bezpieczeństwa nie jest właściwe dla nowego ujęcia istoty swoistej usługi bezpieczeństwa realizowanej w kontekście potrzeb i wyzwań społeczeństw demokratycznych XXI wieku.

Na tym tle ukazana została problematyka ciągłego rozszerzania pojęcia „bezpieczeństwo” o sfery i zjawiska społecznie uznawane za istotne, a które są lub mogą być potencjalnie zagrożone. Przy czym jak słusznie zauważyła Habilitantka uczestnicy dyskursu publicznego, w tym często politycy „czynią to, by nadać wagę i znaczenie problemom do tej pory nie zawsze uznawanym za wystarczająco ważne”, (s. 8) co już ma niewiele wspólnego z zarządzaniem bezpieczeństwem. Pragnę podkreślić, że tendencja do rozszerzania procesu zapewniania bezpieczeństwa społeczeństwu o kwestie zarządzania ryzykiem potencjalnych lub nawet hipotetycznych zagrożeń, jest słuszną ideą, ale tylko w państwach o bardzo wysokiej kulturze bezpieczeństwa obywateli i olbrzymiej wrażliwości społecznej organów władzy publicznej. Trudno tu nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że „Sekurytyzacja (oraz „ryzyfikacja”) coraz to nowych obszarów prowadzi do łamania zasad normalnego procesu podejmowania politycznych decyzji, plasując tematy, problemy powiązane z bezpieczeństwem, poza „normalną polityką”, a nawet debatą publiczną.” (s. 9). Ten aspekt upolitycznienia wielu aspektów życia społecznego istotnych z punktu widzenia systemowego zapewniania bezpieczeństwa, daje możliwość organom władzy publicznej stosowanie nadzwyczajnych środków w imię zapewnienia owego bezpieczeństwa. Ta tendencja stała się niemal fundamentem zarysu współczesnego problemu zarządzania bezpieczeństwem sprowadzającego się do pytania czy bezpieczeństwo nie jest jedynie narzędziem z zakresu instrumentarium populizmu w rękach polityków?

Mając powyższe na uwadze Habilitantka wyraźnie podkreśliła, że „w dyskursie politycznym w XXI wieku bezpieczeństwo staje się metaoperatorem perswazyjnym, który ma wzmacniać i reorganizować przekaz” (s. 10). Przy czym słusznie również wskazała, że we współczesnym dyskursie politycznym samo określenie „bezpieczeństwo” coraz mniej jest związane z procesem rozwiązywania istotnych wyzwań z zakresu bytu (przetrwania) i rozwoju społeczeństwa, a coraz bardziej odgrywa istotną konatywną (impresywną) rolę.

Z pewnością takie oddziaływanie polityków (decydentów) mające na celu wywołanie w społeczeństwie określonych reakcji czy zachowań, a nawet przekonań, adekwatnych do bieżących potrzeb politycznych, nie służy pozytywnie budowaniu systemu bezpieczeństwa narodowego. Oczywiście dyskurs polityczny w dziedzinie bezpieczeństwa jest potrzebny, jest zasadny, ale tylko taki, który obiektywnie kształtuje oceny stanu realnego bezpieczeństwa.

Tymczasem Habilitantka postawiła śmiałą tezę, że „siła, z jaką na decyzje polityczne, w tym na budowanie systemu bezpieczeństwa i jego kształt, wpływa dyskurs bezpieczeństwa, w najbliższych latach będzie raczej rosła, niż malała, a subiektywne oceny stanu bezpieczeństwa (zagrożenia) będą podstawą istotnych decyzji w obszarze zapewniania bezpieczeństwa (likwidowania, minimalizowania czy przeciwdziałania zagrożeniom)” (s. 10). Nic więc dziwnego, że jako cel główny w procesie badawczym wybrała przeprowadzenie analizy politycznego dyskursu w obszarze bezpieczeństwa i ocenę jego potencjalnego wpływu na kształtowanie rozwiązań systemowych.

Adekwatnie do tego celu, jako główny problem badawczy Habilitantka sformułowała w postaci pytania o znaczenie problematyki bezpieczeństwa i dynamikę procesów sekurytyzacyjnych w polskim dyskursie politycznym po 1989 roku. Przy czym wskazała siedem szczegółowych kwestii, jako interesujące badawczo kwestie do rozwiązania (s. 11). Tu jednak warto wskazać, że te kwestie nie zostały sformułowane jako pytania badawcze, a zdania oznajmujące, co jest dziwnym zabiegiem, z punktu widzenia planowania procesu badawczego.

Z kolei do sformułowanych problemów badawczych Habilitantka wysunęła siedem hipotez roboczych wymagających weryfikacji w trakcie procesu badawczego. (s. 12). Wzajemna korelacja przedstawionych problemów szczegółowych i hipotez wskazuje na dogłębnie przemyślaną koncepcję procesu badawczego. To z kolei wymusiło adekwatną strukturę rozdziałów merytorycznych.

Jak wcześniej wspominałem monografia została podzielona na cztery części.

Część pierwsza zatytułowana „Sekurytyzacja, „ryzyfikacja”, dyskurs. Zwiększenie zasięgu bezpieczeństwa a rosnące znaczenie aktów mowy” składa się z czterech rozdziałów.

Jest to typowy etap badań teoretycznych dotyczących zmian, jakie zaszły po zimnej wojnie w zakresie ewolucji w definiowaniu istoty bezpieczeństwa i pojmowania jego zakresu adekwatnie do nowych uwarunkowań życia społeczeństw końca XX w.

Habilitantka, na potrzeby procesu badawczego niniejszej publikacji przyjęła podejście konstruktywistyczne o wielowymiarowości bezpieczeństwa jako istotnego konstruktu społecznego, na gruncie którego zrodziła się sekurytyzacja. Habilitantka, poprawnie uznała ten fakt za właściwy do analizy dyskursu politycznego o bezpieczeństwie, zwracając uwagę na dobór słów i argumentów dotyczących bezpieczeństwa. Przy czym, jak sama podkreśliła, w tym dyskursie zauważalne są zarówno odwołania do tradycyjnego ujmowania bezpieczeństwa, jak i nowego, szerszego spojrzenia na problemy procesu zapewnienia bezpieczeństwa narodu, adekwatnie do istotnych społecznych wyzwań warunkujących rozwój owego społeczeństwa. Trudno tu nie zgodzić się z opinią Habilitantki, że dyskurs polityczny cechuje „wybiórcze (subiektywne) traktowanie obiektywnych problemów bezpieczeństwa oraz ich subiektywna i intersubiektywna priorytetyzacja” (s. 24).

Przeprowadzone przez Habilitantkę krytyczne analizy podejścia do teorii sekurytyzacji (rozdział 2 pt. Od realizmu do konstruktywizmu. Szkoła kopenhaska i koniec zimnej wojny: Security As a New Black) oraz wyłonionej z niej teorii „ryzyfikacji” (rozdział 3 pt. „Ryzyfikacja” jako nowy sposób sekurytyzacji), pozwoliły na obiektywne spojrzenie na ewolucję pojęcia bezpieczeństwa. Bardzo ciekawy jest wątek analizy dyskursu politycznego i jego sekurytyzacji (rozdział 4). Habilitantka wyraźnie tu wskazała rozróżnienie dyskursu publicznego (jako wszelkich dostępnych publicznie przekazów) od dyskursu polityki odnoszącego się do wypowiedzi polityków przedstawicieli instytucji politycznych oraz dyskursu politycznego, jako dyskursu elit symbolicznych na tematy polityczne. Uzupełnieniem tych rozważań jest wizualizacja przedstawiona na rys. 5, gdzie zostały przedstawione te trzy obszary (s. 55).

Habilitantka przedstawiła w tabeli 6. (s. 56) zestawienie różnych metod analizy dyskursu: językową (lingwistyczną), pozajęzykową (ekstralingwistyczną) oraz współzależności języka i elementów pozajęzykowych. Przy czym za niezmiernie cenne dla zrozumienia dalszej części badawczej Habilitantki uważam, w kontekście przyjętego celu pracy, przyjęcie założenia o stosowaniu podejścia mieszanego odnoszącego się „zarówno do językowych aspektów zmian w dyskursie (analiza pola semantycznego, zwłaszcza słów kluczy), analizy strategii dyskursu (dobór i miejsce tekstów/wystąpień pełniących funkcje sekurytyzacyjne), jak i analizy krytycznej (szukająca związków między językowymi aspektami sekurytyzacji a ideologią).” (s. 56). Jest to niezmiernie istotne w kontekście nie tyle

analizy politycznego dyskursu w obszarze bezpieczeństwa, ale przede wszystkim dokonania oceny potencjalnego wpływu tegoż dyskursu na kształtowanie rozwiązań systemowych w obszarze zapewniania bezpieczeństwa.

Część druga zatytułowana „Tradycyjne kategorie bezpieczeństwa: obronność i polityka” składa się z dwóch rozdziałów. Rozdział 5 dotyczy płaszczyzny bezpieczeństwa militarnego, a rozdział 6 płaszczyzny bezpieczeństwa politycznego. Jest to wnikliwe studium analityczne dotyczące podejścia realistycznego do aspektów zapewniania bezpieczeństwa w kontekście egzystencjalnych potrzeb przetrwania narodu w danych granicach terytorialnych państwa. Obie te płaszczyzny bezpieczeństwa stanowią o tradycyjnym procesie zapewnienia przetrwania narodu w ramach państwa oraz zapewnienia jego suwerenności. Jednakże obie te płaszczyzny podlegają procesom sekurytyzacyjnym. Jest to niezmiernie istotne patrząc na te płaszczyzny pod kątem różnorodnych zagrożeń, w tym tradycyjnego zagrożenia bronią masowego rażenia, czy najbardziej spektakularnego zagrożenia XXI w. jakim jest terroryzm, którego źródła należy właśnie upatrywać w wyniku załamania się dialogu politycznego w państwie czy regionie.

Ta część rozprawy ma zdecydowanie charakter analityczno-ocenowy. Zawiera nie tylko analizę porównawczą opinii wielu autorów na temat podejścia do meandrów klasycznego rozumienia procesu bezpieczeństwa (charakterystycznego dla szkoły realizmu), ale zawiera też liczne autorskie komentarze, co jest niezwykle cenne z punktu widzenia zrozumienia tej złożonej i wieloaspektowej problematyki.

Część trzecia zatytułowana „Nowe kategorie bezpieczeństwa i ścieżki sekurytyzacji” składa się z dwóch rozdziałów. Rozdział 7 zawiera wnikliwe analizy płaszczyzn bezpieczeństwa narodowego w sektorach: energii, środowiska, wody, zdrowia i żywności. Z kolei rozdział 8 zawiera analizę wymiaru bezpieczeństwa w sektorze gospodarki, spraw społecznych i migracji.

Te nowe płaszczyzny bezpieczeństwa występują i będą występować w dyskursie politycznym. Zgadzam się w pełni z opinią Habilitantki, że „Akt mowy będzie tu miał fundamentalne znaczenie” (s. 112). Adekwatnie do politycznego zapotrzebowania, różni przedstawiciele władzy publicznej mogą używać danych kwestii, np. spraw socjalnych, energetyki, czy rolnictwa do określania bieżących potrzeb wykazania ważności danej problematyki i to całkowicie w oderwaniu od realnych uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa.

Ta część rozprawy stanowi wnikliwe studium analityczne, poparte opiniami ekspertów, ale również własnymi komentarzami Autorki. Pragnę podkreślić, że niewątpliwie wszystkie

analizowane aspekty bezpieczeństwa są ważne. Tym niemniej brakuje tu kryteriów według których Autorka wybrała jedynie aspekty energii, środowiska, wody, zdrowia i żywności, gospodarki, spraw społecznych i migracji jako wspólną grupę istotnych czynników, które często poruszane są w dyskursie politycznym. Brak tych kryteriów sprawia, że pojawia się pytanie o kwestie np. bezpieczeństwa publicznego.

Tym niemniej, w pełni zgadzam się z Habilitantką, że zauważona przez nią tendencja do wskazywania desekurytyzacji w analizowanych płaszczyznach „bądź nawoływania do niej będzie z pewnością jedną z głównych osi analizy procesów sekurytyzacyjnych w najbliższej przyszłości.” (s. 168).

Część czwarta monografii została zatytułowana „Bezpieczeństwo w polskim dyskursie politycznym”. Składa się ona z czterech rozdziałów.

Habilitantka wyszła tutaj od przypomnienia iż „Sekurytyzacja rozumiana jako intersubiektywny proces konstruowania egzystencjalnych zagrożeń, które z założenia nie muszą mieć charakteru obiektywnego, bo są jako takie wyznaczane w procesie aktu mowy, musi kusić polityków, zwłaszcza w czasie, gdy konstruują przekazy kluczowe z punktu widzenia ich sukcesu wyborczego” (s. 169). Jest to olbrzymi problem w procesie zapewniania bezpieczeństwa. Niewłaściwa (fałszywa) ocena zagrożeń jest podstawowym grzechem elit władzy. Prowadzi to do kształtowania fałszywego poczucia bezpieczeństwa lub wręcz obsesyjnego poczucia zagrożenia. W pełni popieram stanowisko Habilitantki, że sekurytyzacja z punktu widzenia politycznego oddziaływania na społeczeństwo jest równie niebezpieczna. Może bowiem pośrednio w procesie wyborczym stanowić siłę przekazu słownego istotną w komunikacji z elektoratem lub bezpośrednio w języku władzy uzasadniać użycie bądź wprowadzenie nadzwyczajnych środków bezpieczeństwa. Habilitantka określiła wręcz takie działania jako akt mowy, który tworzy „pozorną demokratyczność procesu włączania do sfery bezpieczeństwa poprzez odwołanie do „akceptującej widowni” – potencjalnych wyborców legitymizujących procesy sekurytyzacyjne kartką wyborczą” (s.169).

Rozdział 9 zawiera wyniki wnikliwej analizy programów i wystąpień politycznych. Przy czym Habilitantka przyjęła tu założenie, że „sekurytyzacja jest świadomym procesem, w którym wybrane problemy przedstawiane są jako egzystencjalne zagrożenia, których się nie da rozwiązać zwykłymi metodami.” (s. 171). Habilitantka do badań wybrała 19 kwestii poruszanych w tekstach i wystąpieniach, które umieszczono w problematyce bezpieczeństwa. Za pomocą badań ilościowych Habilitantka ukazała ile miejsca poświęcono kategoriom bezpieczeństwa w programach wyborczych polskich ugrupowań politycznych oraz

w programach kandydatów na prezydenta. Z kolei za pomocą badań jakościowych wykazała w badanych wypowiedziach i tekstach dowody na zajście procesu sekurytyzacji. Jest to bardzo ciekawa część badawcza pozwalająca zorientować się w zjawisku upolitycznienia bezpieczeństwa.

Rozdział 10 jest próbą przedstawienia obrazu bezpieczeństwa w dyskursie politycznym w perspektywie ilościowej tradycyjnie pojmowanego bezpieczeństwa polityczno-militarnego. Z kolei rozdział 11 jest próbą przedstawienia obrazu bezpieczeństwa w dyskursie politycznym w stosunku do płaszczyzn bezpieczeństwa wyłonionych po upadku dwubiegunowego podziału świata, w tym bezpieczeństwa: ekonomicznego, żywnościowego, energetycznego, społecznego, socjalnego, zdrowotnego, ekologicznego.

W kontekście analiz dokonanych w części III, tutaj Habilitantka dokonała analizy również aspektów bezpieczeństwa wewnętrznego, którego w cz. III nie uwzględniała. Przy czym trudno tu zgodzić się z zaliczeniem do tej płaszczyzny jedynie pospolitej przestępczości, korupcji, czy przestępczości gospodarczej. Te płaszczyzny tworzą wymiar bezpieczeństwa publicznego. Bezpieczeństwo wewnętrzne jest pojęciem znacznie szerszym wyłonionym nie według kryterium przedmiotowego, a kierunku oddziaływania zagrożeń. Faktem jest, że dla elit politycznych te kategorie pojęciowe są niemal tożsame, ale jak sama Habilitantka zauważyła podstawową formacją zajmującą się zwalczaniem wskazanych zagrożeń, jest Policja. Formacja ta służy społeczeństwu i jest przeznaczona do utrzymywania bezpieczeństwa publicznego, a nie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Z kolei rozdział 12 przedstawia analizę dynamiki sekurytyzacji bezpieczeństwa w polskim dyskursie politycznym. Habilitantka zwraca tu uwagę na dwa problemy mające bardzo istotne znaczenie nie tyle dla układu wypracowania decyzji, co układu wykonawczego systemowego zapewniania bezpieczeństwa, a także samych obywateli jako społeczeństwa (swoistych usługobiorców), na rzecz których ten system ma działać. Pierwszy dotyczy oceny nasilających się procesów sekurytyzacyjnych w XXI w. w kontekście realnych problemów bezpieczeństwa. Habilitantka wykazała bowiem w swej rozprawie związek procesów sekurytyzacyjnych z cynicznym wykorzystywaniem problematyki bezpieczeństwa do osiągnięcia politycznych celów, w tym zdobycia władzy i jej utrzymania przy zastosowaniu nadzwyczajnych narzędzi. Drugi problem dotyczy coraz częściej włączania do dyskursu politycznego aspektów zagrożeń czysto potencjalnych, a nie realnych. Takie działanie jest wskazane w procesie planowania strategicznego bezpieczeństwa, ale wymaga dużych umiejętności w zakresie prognozowania zagrożeń i adekwatnego przygotowania się na ich urealnienie. Tymczasem niemerytoryczna, a podporządkowana politycznym

zapotrzebowaniom „ryzyfikacja” bezpieczeństwa daje organom władzy możliwość wydłużania w nieskończoność stosowanie nadzwyczajnych procedur bezpieczeństwa. Ten wątek uznaję za niezmiernie ważny dla praktyki nauki o bezpieczeństwie. Trzeba bowiem pamiętać, że bezpieczeństwo jest ciągłym procesem społecznym, w którym organy władzy w imię bezpieczeństwa chętnie sięgają po ograniczenia swobód obywatelskich w sytuacji zagrożeń, ale niechętnie rezygnują z ich stosowania, gdy realne zagrożenia ustają. W imię potencjalnych zagrożeń władza nadal chce te procedury bezpieczeństwa stosować, a swoista „ryzyfikacja” ma być uzasadnieniem takich działań. Temu może przeciwstawić się tylko silne społeczeństwo obywatelskie. Nic więc dziwnego, że Habilitantka kończy swoje rozważania pytaniem polemicznym, wręcz retorycznym: „Czy należy się bardziej martwić tyranią procedur bezpieczeństwa, czy raczej brakiem eliminacji rzeczywistych zagrożeń?” (s. 392). Jest to doskonale zwieńczenie podejmowanych polemik, bowiem zmusza każdego analityka bezpieczeństwa do przemyśleń na temat procedur zapewniania bezpieczeństwa. Ma to fundamentalne wręcz znaczenie dla nowego spojrzenia na ten proces, który powinien zagwarantować przetrwanie narodu w granicach terytorialnych, zapewnić jemu suwerenność, ale również stworzyć warunki do jego niezakłóconego rozwoju w istotnych sferach aktywności społeczeństwa i to w perspektywie wieloletniej.

Całość monografii kończy zakończenie na 2 stronach. Tytuł zakończenia został sformułowany w postaci pytania o moralne bezpieczeństwo. W pełni zgadzam się z Habilitantką, że „Kształtowanie bezpieczeństwa jest procesem politycznym, w którym kwestie przekształcane są w zagrożenia bezpieczeństwa poprzez sekwencję wydarzeń ujętych w cyklu sekurytyzacyjnym.” (s. 393). Takie ujęcie procesu zapewnienia bezpieczeństwa, zwłaszcza na etapie wypracowania strategicznych decyzji w stosunku do potencjalnych zagrożeń, jest zabiegiem bardzo wygodnym dla polityków – decydentów w kwestii bezpieczeństwa. Pozwala im bowiem poprzez specjalny akt mowy dokonać sekurytyzacji wielu aspektów życia społecznego, dzięki czemu wskazują ważność podejmowanych decyzji uzasadniając je względami bezpieczeństwa. Habilitantka w swojej rozprawie udowodniła, że nie tylko sekurytyzacja, ale i nadmierne skupianie się na ryzykach wystąpienia zagrożeń może prowadzić do prób podejmowania nadzwyczajnych środków w procesie zapewniania bezpieczeństwa społeczeństwu w perspektywie strategicznej, całkowicie nieadekwatnych do rzeczywistej sytuacji środowiska bezpieczeństwa. Tymczasem nadzwyczajne środki powinny być zarezerwowane tylko i wyłącznie dla sytuacji ekstremalnych, których rozwiązanie nie jest możliwe przy wykorzystaniu normalnych konstytucyjnych środków w ramach bieżącej polityki bezpieczeństwa.

Analizując całość konstrukcji pracy, pragnę zauważyć, że składa się z czterech części (12 rozdziałów merytorycznych). Jednakże we wstępie na s. 13 mowa jest o 14 rozdziałach. Ta rozbieżność wynika pewnie z ostatecznej redakcji pracy, gdzie w części III ostatecznie zredagowano nie trzy a dwa rozdziały, a w część IV nie pięć a tylko cztery rozdziały. Tym niemniej dla całości logicznego ułożenia procesu badawczego nie stanowi to wartości ujemnej. Wręcz przeciwnie, ostateczny kształt i ułożenie treści w rozdziałach sprawia przejrzysty i czytelny układ procesu analityczno-myślowego Autorki, co pozwoliło jej zweryfikować postawione hipotezy, a tym samym rozwiązać główny problem badawczy i osiągnąć założony we wstępie cel.

Resumując, monografia ma zdecydowanie charakter analityczno-ocenowy. Zawiera wnikliwe analizy porównawcze opinii wielu autorów na temat podejścia do sekurytyzacji oraz ryzyfikacji bezpieczeństwa. Główny wątek monografii dotyczy mało rozpoznanych relacji dyskursu o bezpieczeństwie z podejmowanymi decyzjami dotyczącymi zapewniania bezpieczeństwa. Pod tym względem jest to dzieło nowatorskie, bowiem związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy tymi dwoma zjawiskami jest bardzo istotny z punktu widzenia poprawności realizacji usługi bezpieczeństwa dla ludności. W tym zakresie Habilitantka, wykazała wzrost znaczenia problematyki bezpieczeństwa w dyskursie politycznym poprzez zidentyfikowaną intensywność procesów sekurytyzacyjnych po 2003 r. Monografia zawiera też liczne autorskie komentarze, co jest niezwykle cenne z punktu widzenia zrozumienia złożonej i wieloaspektowej problematyki podejmowania decyzji w procesie zapewniania bezpieczeństwa. Pragnę zaznaczyć, że w moim odczuciu jest to monografia jednolita, stanowiąca znaczące osiągnięcie naukowe z punktu widzenia teorii, ale przede wszystkim praktyki zarządzania bezpieczeństwem.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego oraz aktywności naukowej Habilitantki

Scharakteryzowana powyżej monografia, jako główne dzieło naukowe Habilitantki, stanowi swoistą syntezę jej bogatej działalności publikacyjno-naukowej. Działalność ta została wyraźnie ukierunkowana na wyjaśnianie wpływu działań politycznych w procesie zapewniania bezpieczeństwa, a także poszerzania kategorii bezpieczeństwa, szczególnie dotyczącego problematyki zdrowia i migracji. Obszar ten uznaję za wiodący w obszarze badawczym Habilitantki, co jednoznacznie wskazuje na umiejscowienie go w naukach o bezpieczeństwie.

W latach 2011-2022 Habilitantka wykazywała systematyczną aktywność naukową w obszarze nauk o bezpieczeństwie. W tym czasie opublikowała 20 rozdziałów

w monografiach, z czego największa aktywność przypada na 2015r. (5 rozdziałów w różnych monografiach), ale zauważalna jest również aktywność w ostatnim czasie, bo w 2020r były to 2 rozdziały, w 2021r. - 4 rozdziały, a w 2022r. - 3 rozdziały. Habilitantka dokonała też redakcji naukowej w 7 publikacjach. Ponadto opublikowała 17 artykułów naukowych, w tym 12 w wydawnictwach zagranicznych.

Bardzo ważnym elementem aktywności naukowej Habilitantki jest jej udział w 45 konferencjach naukowych, gdzie wygłosiła referaty, z czego 18 miało charakter konferencji międzynarodowych. 26 razy uczestniczyła także w organizacji przedsięwzięć naukowych zasiadając w Komitecie naukowym.

Dokonując oceny osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki należy również wskazać na udział w pracach naukowo-badawczych. W latach 2020-2021 Pani dr Paulina Polko kierowała zespołem badawczym realizującym projekt: Bezpieczeństwo seniorów z terenów wiejskich i małomiasteczkowych, finansowanego przez INTERREG V-A Czechia-Poland 2014-2020. W tym czasie była również członkiem zespołu badawczego realizującego GRANT INTERWENCYJNY NAWA: „Kryzys w kopalni Turów i jego wpływ na czesko-polską współpracę transgraniczną: ocena, wnioski i rekomendacje”, gdzie zajmowała się transgranicznym dyskursem bezpieczeństwa w kontekście bezpieczeństwa energetycznego jako części bezpieczeństwa narodowego.

Pani dr Paulina Polko w pracy naukowej uzyskała również cztery stypendia naukowo-badawcze z Naukowego Funduszu Stypendialnego im. Prof. Henryka Walicy:

- 1) 2016-2017 - kierownik pracy badawczej: Bezpieczeństwo w programach polskich polityków na przykładzie kampanii wyborczych z 2014 i 2015 roku.;
- 2) 2018-2019 - kierownik pracy badawczej: Media społecznościowe na wojnie. Wykorzystanie nowych technologii informacyjnych we współczesnych konfliktach zbrojnych;
- 3) 2020-2022 - kierownik pracy badawczej: Pandemia SARS-CoV-2 a bezpieczeństwo. Wymiar strukturalny i personalny;
- 4) 2022-2024 - kierownik pracy badawczej: Zrównoważone podejście w kształtowaniu relacji migracje-bezpieczeństwo: perspektywa strukturalna i personalna.

Habilitantka jest również członkiem komitetów zarządzających dwóch sieci badawczych Europejskiego Programu Współpracy w Dziedzinie Badań Naukowo-Technicznych (COST), finansowanych z programu Unii Europejskiej HORYZONT 2020:

- CA20107: Connecting Theory and Practical Issues of Migration and Religious Diversity. (2019-2023). Obszary działania w ramach sieci badawczej – security-migration nexus;
- CA18204: Dynamics of placemaking and digitization in Europe's cities. (2021-2025). Obszary działania w ramach sieci badawczej – cyfrowe rozwiązania dla bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych.

Habilitantka jest czynnym nauczycielem akademickim z 11-letnim doświadczeniem. Jej główny nurt zainteresowań dydaktycznych wynikał z doświadczeń zdobytych w pracy w Kancelarii Prezydenta RP, a następnie w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, gdzie dokonywała wielu analiz strategicznych dotyczących bezpieczeństwa narodowego. Od 1 października 2012 roku do chwili obecnej zatrudniona jest w Akademii WSB (wcześniej Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej) na Wydziale Nauk Stosowanych, w katedrze Nauk o Bezpieczeństwie (wcześniej: Katedra Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego). Od 1 lutego 2016 roku jest kierownikiem tej katedry.

Od 2015r. Habilitantka jest aktywnym członkiem Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, a od 2020r. Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie (od 2021r. jest członkiem komisji rewizyjnej) oraz Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego.

W 2021 r. Habilitantka odbyła trzymiesięczny staż naukowy w Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, na Wydziale Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania, w Instytucie Bezpieczeństwa i Obronności. We wrześniu 2022r. odbyła też staż w University of California San Diego (USA), School of Global Policy and Strategy, Center for U.S.-Mexican Studies (USMEX). Staż miał na celu zapoznanie się z problematyką ochrony granicy państwowej w kontekście nielegalnej migracji i przemytu, na przykładzie granicy amerykańsko-meksykańskiej.

Ważnym elementem działalności dydaktycznej Habilitantki były również wyjazdy w ramach programu ERASMUS +:

- w 2017r. wykłady na zaproszenie: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Gruzja;
- w 2018r. wykłady otwarte na zaproszenie: National Academy of Science of the Republic of Armenia, International Scientific-Educational Center, Armenia;
- w 2019r. wykład ekspercki na zaproszenie: Baku Higher Oil School, Azerbejdżan.

Istotnym obszarem aktywności Habilitantki jest również współpraca z otoczeniem gospodarczym, gdzie:

- 20 listopada 2015 r. na zaproszenie frakcji Parlamentu Europejskiego Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy, wystąpiła jako gest speaker na ECR Autumn University w Londynie (Queen Elisabeth II Conference Centre) na konferencji: „Driving Reform in Europe”, z wystąpieniem w sesji: The Security Challenges to the Western World;
- w 2015 r. na zaproszenie Prezesa Banku Zachodniego WBK wystąpiła na Kongresie Młodego Samorządu z referatem: Przywództwo i zarządzanie organizacją – dobre praktyki;
- w latach 2015-2018 trzykrotnie uczestniczyła w cyklicznych wydarzeń z obszaru bezpieczeństwa transportu szynowego;
- w latach 2015, 2018 i 2022 – w Europejskim Kongresie Małych i Średnich Przedsiębiorstw realizowała wystąpienia eksperckie;
- w 2022 r. - na zaproszenie Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach wygłosiła wykład podczas spotkania członków izby nt: Bezpiecznie już było: jak żyć w świecie wojen, pandemii i terrorystów;
- w 2022 r. na zaproszenie Compensa S.A. wygłosiła wykłady dla dwóch grup kadry kierowniczej, w tym nt: Niemilitarne zagrożenia jednostki – stan obecny i perspektywy.

Reasumując, dotychczasowa działalność publikacyjna Pani dr Pauliny Polko w tzw. punktowanych wydawnictwach i czasopismach naukowych – krajowych i zagranicznych jest systematyczna. Każdego roku od uzyskania stopnia doktora Habilitantka publikowała przynajmniej kilka różnych pozycji: autorskie rozdziały w monografiach, artykuły naukowe, czy referaty wygłoszone na konferencjach naukowych. To wszystko obrazuje wysoki poziom aktywności naukowo-badawczej i publikacyjnej Habilitantki, czego potwierdzeniem jest wysoki wskaźnik Impact Factor (7,39), Source Normalized Impact Paper (6,708), a także liczba publikacji w czasopismach indeksowanych: 8 w bazie Scopus i 6 w bazie Web of Science.

Z kolei w obszarze działalności dydaktycznej i współpracy z otoczeniem gospodarczym Habilitantka wykazała istotną aktywnością naukową w zakresie wyjaśniania wielu aspektów bezpieczeństwa, w tym dyskursu o bezpieczeństwie w kontekście podejmowanych decyzji dotyczących zapewniania bezpieczeństwa, a także szerzenia ogólnej wiedzy o bezpieczeństwie.

5. Wniosek końcowy

Dokonując wnikliwej analizy i recenzji osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych i popularyzatorskich Pani dr Pauliny Polko, w aspekcie ustawowych wymogów dotyczących: oceny głównego osiągnięcia naukowego, oceny pozostałego dorobku oraz aktywności naukowej, stwierdzam, że Habilitantka spełnia wymogi „ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” i kwalifikuje się do ubiegania o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauki społeczne, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Mając powyższe na względzie stawiam wniosek do Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej o dopuszczenie Pani dr Pauliny Polko do kolokwium habilitacyjnego.

Marek Z. Kulon
